

FEMINEXT – 14 december 2018

Verslag van een verjaardagsfeest

door: Sandra Boes

Ruim 180 vrouwen en een enkele man vulden op 14 december 2018 de grote zaal in het KPMG gebouw in Amstelveen waar de Nederlandse Vrouwen Raad het feest van haar 120 jarig bestaan vierde met een symposium onder de titel Feminext! Hoe staan we er in 2030 voor? Het programma bood een mooie 'line up' van sprekers, inleiders in deelsessies en discussiepanelleden. Terugkijkend lopen we de verschillende programmaonderdelen voor u door.

Omdat de NVR gebruik mocht maken van de mooie, goed geoutilleerde zalen van de Amstelveense locatie van KPMG, was Bert Ferwerda, Chief HR Officer van KPMG, de eerste spreker die door dagvoorzitter Jamila Aanzi werd aangekondigd. Ferwerda benadrukte dat KPMG, inmiddels zelf al 101 jaar oud, vooruitstrevend is voor wat betreft in- en doorstroom van vrouwen: de instroom is 50/50 m/v en er wordt hard gewerkt aan het verhogen van het percentage vrouwen in hoge(re) posities. Een kort filmpje liet zien dat Sir William Barclay Peat, de P in KPMG, al in 1924 er voor zorgde dat vrouwen toegang kregen tot het accountantsberoep.

Emancipatiebeweging is inclusief

Vervolgens was het woord aan Nenita La Rose, voorzitter van de NVR, die markeerde dat de NVR de tand des tijds goed heeft doorstaan, maar nu op een kruispunt staat van verjonging, verfrissing en nieuwe ideeën. We blijven strijden en moeten niet opgeven, aldus Nenita. Wij delen met 1 miljoen vrouwen in de achterban van onze lidorganisaties het zusterschap, het gevoel van saamhorigheid waarmee sociale verandering kan worden gerealiseerd en het dogma van ongelijkheid definitief kan worden doorbroken. Volgens Nenita moeten we daarbij ook de mannen betrekken. Emancipatie is geen eenzijdige strijd, vindt zij, de emancipatiebeweging is inclusief. [Zie de volledige speech van Nenita >>](#)

Belang van internationale focus

Emeritus hoogleraar Anneke van Doorne-Huiskes, al een aantal jaren voorzitter van de Adviescommissie van de NVR, blikte terug op de geschiedenis van de NVR en het feminisme. Zij benadrukte het belang van de internationale focus en solidariteit die al bij de oprichting van de NVR in 1898 een rol speelde, en ook nu nog actief wordt ingevuld.

De NVR, toen nog Nationale Vrouwen Raad, stelde zich de eerste 60/70 jaar van haar bestaan niet erg strijdbaar op. De grote diversiteit aan organisaties die zich onder de koepel hadden geschaard maakte scherpe standpunten en acties niet makkelijk mogelijk en het belang van de NVR lag meer in de informatie-uitwisseling of, zoals het toen verwoord werd, 'meer in het zijn dan in het doen'. In 1974 fuseerde de Nationale Vrouwen Raad met het

Nationaal Vrouwen Comité, dat vooral de ‘agerende’ taken op het gebied van emancipatie op zich had genomen, tot de Nederlandse Vrouwen Raad. Sindsdien is de NVR de spreekbuis van vrouwenorganisaties waar het gaat om beleidsbeïnvloeding over thema’s als arbeid, gezondheidszorg, participatie van vrouwen in het maatschappelijk leven, en diversiteit.

NVR keihard nodig

Omdat emancipatieminister Ingrid van Engelshoven in de Ministerraad moest zijn, kon zij niet aanwezig zijn bij het symposium. In plaats daarvan stuurde ze een videoboodschap waarin ze benadrukte dat de NVR er trots op mag zijn dat ze zoveel jaren bestaat en er nog steeds toe doet. “Het is niet makkelijk om een achterban met zo’n grote diversiteit aan je te binden, en om het hoofd financieel boven water te houden.” Ook minister Van Engelshoven gaf aan dat er nog een flinke weg te gaan is op het gebied van emancipatie. “Vanuit Den Haag doe ik wat ik kan, maar we hebben onvermoeibare organisaties zoals de NVR keihard nodig.”

Verbondjes maken en elkaar helpen

Sinds ze hoofdredacteur van OPZIJ is, krijgt Marianne Verhoeven, die tijdens het ochtenddeel van het symposium de keynote verzorgde, vaak de vraag: ‘Sinds wanneer ben jij dan feministe?’. Daardoor realiseerde ze zich dat ze wel ‘de dingen deed’, maar het er nooit over had. De feministes van de 2^e golf, Joke Smit, Hedy d’Ancona, hebben het ons gemakkelijk gemaakt, constateert Marianne: “in de 3^e golf brachten we het gewoon in de praktijk en was je er dankbaar voor”.

Nu is er de 4^e golf, of zoals Marianne het noemt: Feminisme 4.0, waarin vrouwen hun eigen keuzes maken, of ze fulltime of parttime werken, zolang je maar weet wat de consequenties zijn. Maar er zijn ook rare stromen, vindt ze, die het hekelen als je geen 5 dagen per week werkt, want dat is dan ‘verspilling’. In dit verband verwees Marianne ook naar Michelle Obama die in haar boek vaststelt dat vrouwen de lat voor vrouwen hoger leggen dan voor mannen.

Marianne is in OPZIJ de rubriek ‘Zusterschap’ begonnen waarin ze door middel van interviews met allerlei bekende vrouwen laat zien wat je verliest als er geen zusterschap is. In het interview met Nobelprijswinnaar Nadia Murad zegt deze bijvoorbeeld: ‘als je geen support krijgt van andere vrouwen dan haak je af’.

Marianne riep de deelnemers aan het verjaardagsfeestje van de NVR op het goede voornemen te maken om elkaar die zusterschap kado te doen. “Maak verbondjes, help elkaar, strijd samen.”

DEELSESSIES

Het ochtenddeel van het symposium werd afsloten met 4 deelsessies waaruit in samenspraak van inleiders en deelnemers 8 aanbevelingen voor de toekomst voortkwamen.

Media en Techniek

In de deelsessie Media en Techniek vertelde Cocky Booij, directeur VHTO, over het belang van het doorbreken van genderstereotype beelden die meisjes afhouden van het kiezen voor technisch onderwijs, en het bieden van rolmodellen die laten zien dat je ook als vrouw in een technisch beroep iets kunt bereiken. Clarice Gargard, journaliste en programmamaker, ging daarnaast in op de noodzaak van media en hoe we media kunnen consumeren en benutten.

Aanbevelingen

- Doorbreken van genderstereotiepe beelden
- Zichtbaarheid van vrouwen en rolmodellen

Meer weten over de inhoud van deze deelsessie? Vraag de notulen op via communicatie@de-nvr.nl

De verschillende gezichten van veiligheid

In deze deelsessie bracht Hanneke Bakker, bestuurder van de Blijfgroep, in discussie hoe je samen voor veiligheid kunt zorgen, ook achter de voordeur, en hoe je het taboe hierover kunt doorbreken. Helaas had Jeanet Pijpker, voorzitter van de Stichting Vrouw en Defensie, vanwege ziekte die ochtend als inleider af moeten zeggen. Petra Kepler van het Bertha von Suttner Peace-Institute, met een tentoonstelling van historische vredesvrouwen aanwezig bij het symposium, was bereid in te vallen en vertelde onder meer over deze vrouwen en hun inzet voor vrede en veiligheid.

Aanbevelingen:

Alle opmerkingen zijn geïnventariseerd en samengevat in de volgende aanbevelingen:

- In 2030 trekken vrouwen en mannen, meisjes en jongens samen op tegen geweld. Er is een dialoogcultuur en men bejegt elkaar met wederzijds respect.
- De aanbevelingen uit het Internationaal verdrag van Istanbul zijn in 2030 uitgevoerd
- In 2030 is Internet veilig en bedreiging uitgesloten. Providers en overheid zijn daarin medeverantwoordelijk, bijvoorbeeld door een time-out in te stellen op sociale media.
- In 2030 zijn alle vormen van dienstplicht een betaald beroep.

Meer weten over de inhoud van deze deelsessie? Vraag de notulen op via communicatie@de-nvr.nl

Politiek en Bestuur

Huri Sahin, wethouder in Oegstgeest, pleitte in de deelsessie Politiek en Bestuur voor het invoeren van een vrouwenquotum voor politieke besturen. Het duurt te lang voordat de m/v verdeling 50/50 is, het moet sneller, we moeten activistischer te werk gaan. “De vraag naar recht vraagt ook een gevoel van plicht”, aldus Huri. Sabra Bano, directeur Gender Concerns

International, vertelde over de Verkiezingswaarnemingsmissies met de focus op gender die zij in tal van landen uitvoert. In de deelsessie ging zij vooral in op de resultaten van een dergelijke missie tijdens de parlementsverkiezingen in 2017 in Nederland waaruit bleek dat de gender pariteit in het Nederlandse verkiezingsstelsel nog ver te zoeken is. Maïta van der Mark, oud-wethouder en kandidaat voor de Provinciale Statenverkiezingen van volgend jaar, pleitte ook voor een vrouwenquotum en ging in de deelsessie met name in op de stereotypingen die zij als vrouw in de politiek heeft ervaren.

Aanbevelingen

De aanbeveling van Huri Sahin: “Ik beluister veel enthousiasme voor het quotum in de zaal. Er zijn vele manieren om dat te bereiken. Het kan een wetsvoorstel zijn. Er kan vanuit het Raad v. Openbaar Bestuur een advies gegeven worden wat het effect zou zijn. Een internationale vergelijking kan worden opgezet. In de voorwaarden van politieke partijen kan ook worden opgenomen dat zij activiteiten op dit gebied ondernemen of werken met diverse lijsten.” Uit de zaal voegt men toe: NVR pleit voor een wettelijk vrouwenquotum. De European Women lobby heeft een toolkit voor 50/50 gender parity bij de Europese verkiezingen.

De aanbeveling van Maïta van der Mark: “Streef naar een groter bewustzijn en sensitiviteit, naar jezelf en de ander, met betrekking tot beeldvorming.”

De aanbeveling van Sabra Bano: “We moeten de kwestie van governance adresseren. Vrouwen moeten internationaal actiever worden. Het is belangrijk dat het kiessysteem transparant wordt. Als het beheer en beleid van het kiessysteem niet hervormd wordt, worden we onvoldoende gehoord.”

Meer weten over de inhoud van deze deelsessie? Vraag de notulen op via communicatie@de-nvr.nl

Topvrouwen in het bedrijfsleven

Sara Goyens was uit Vlaanderen gekomen om in de deelsessie Topvrouwen in het bedrijfsleven te vertellen over hoe je ervoor kunt zorgen dat vrouwen aan de top komen en hoe je ze kunt helpen. Sara werkt bij Jump, een organisatie in Brussel die bedrijven begeleidt in het realiseren van gendergelijkheid op het werk. “Wij zijn er klaar voor,” stelde Sara Goyens, “en we zijn er klaar mee”, waarmee ze aangaf dat het ook op dit punt sneller moet. “Topvrouwen bestaan niet”, aldus Harriet Verweij, de tweede inleider in deze deelsessie, wel vrouwen die in de top van bedrijven en organisaties functioneren. Het motto van Harriet, die zelf onder meer als cardioloog altijd een toppositie heeft bekleed, is: “Ik heb het nog nooit gedaan, dus kan ik het”.

Aanbevelingen

De NVR zet zich in voor:

- a. Quotum als tijdelijk maatregel: Waar geen wil is is een wet!
- b. Zo veel mogelijk invloed op de voorbereiding van de wet gelijke beloning
- c. De NVR zelf meer zichtbaar maken d.m.v. duidelijk herkenbare rolmodellen, en meer gaan samenwerken met mannen.

Meer weten over de inhoud van deze deelsessie? Vraag de notulen op via communicatie@de-nvr.nl

1001 vrouwen

Na de lunch zorgde Jahlisa Rayman, zangeres en songwriter, voor een muzikaal intermezzo, en interviewde dagvoorzitter Jamila Aanzi Els Kloek die bekend is vanwege haar geschiedenisboeken 1001 vrouwen uit de Nederlandse geschiedenis en 1001 vrouwen in de 20ste eeuw. Op de vraag van Jamila wat we als vrouw moeten doen om in een mogelijk volgend boek over vrouwen in de 21ste eeuw terecht te komen, antwoordde Els kort en goed dat we in ieder geval dood moeten zijn, en – belangrijker – dat we een prestatie moeten hebben geleverd en een reputatie moeten hebben gehad. Frustratie van Els Kloek is dat er geen Marokkaanse en Turkse vrouwen in staan, maar dat komt omdat hun geschiedenis in Nederland nog kort is en ze allemaal nog leven.

Ultieme wens van Els Kloek is dat vrouwen in de geschiedschrijving worden geïntegreerd. In die zin noemt zij haar boeken eigenlijk paradoxaal, want daarin heeft ze zelf apart gezet.

Paneldiscussie, deel 1

Een selectie uit de aanbevelingen van de deelsessies werd in het middagdeel van het symposium door een 6-tal panelleden becommentarieerd. In het eerste deel van deze paneldiscussie kwamen op het podium: Rutger Groot Wassink, wethouder voor Groen Links in Amsterdam, Jacqueline Prins, directeur Emancipatie bij het Ministerie van OCW, en Marian Spier, ondernemer en oprichter TEDxAmsterdam Women.

Feministisch licht

Wanneer heb je het feministisch licht gezien? was de eerste vraag die Jamila Aanzi aan de panelleden stelde. Voor Rutger Groot Wassink was dat op het moment dat hij kinderen kreeg en merkte dat men het normaal vond als zijn vriendin minder zou gaan werken en hij zelf gewoon fulltime door zou gaan. "Ik ben als feministe geboren", zei Jacqueline Prins. "Bij de sollicitatiegesprekken om directeur Emancipatie te worden werd de drive heel erg aangewakkerd." Zij stelde vast dat het tegenwoordig weer 'sexy' is om feministe te zijn. Marian Spier mocht van haar ouders alles worden wat zij wilde; 'the sky is the limit' hield haar vader haar voor.

Voor Rutger Groot Wassink is radicale gelijkheid het uitgangspunt. 14 jaar geleden zeiden

mensen dat emancipatie wel klaar was, maar dat was het toen niet en nu ook nog niet. Vrouwen moeten nu hun positie opeisen, ongelijkheid zie je nog overal. Dat vergt wat van vrouwen, maar ook van de politiek.

Jacqueline Prins benadrukte dat de Emancipatiemonitor die juist de ochtend van het symposium was uitgebracht trends laat zien die erop wijzen dat emancipatie in de lift zit. Wel is het een trage lift: het aantal vrouwen dat economisch zelfstandig is is toegenomen van 50 naar 60%, en het aantal uren dat vrouwen gemiddeld werken is, weliswaar 1 uurtje, maar toch gestegen van 28 naar 29.

Marian Spier wees op de 'Power of Parity' (= onderzoeksrapport van MCKinsey Global Institute *), als er meer gelijkheid m/v zou zijn zou dat 100 miljard opleveren in de Nederlandse economie.

Vrouwenquotum moet!

Zowel uit de deelsessie over vrouwen in de politiek als die over vrouwen in de top van bedrijven, was als aanbeveling naar voren gekomen dat het nu hoog tijd is voor een vrouwenquotum.

Panelleden waren het daarmee eens: We moeten het gewoon doen, anders verandert er niets. Ook de directeur Emancipatie zei 'Doen', maar dat zei ze als Jacqueline uit Rotterdam, als directeur was ze genuanceerd: "Wij maken in 2019 de balans op en zijn ons ervan bewust dat het er niet goed voor staat." Maar, benadrukte zij: "het is een politieke keuze; er moet draagvlak voor zijn in het Kabinet en in de Kamer".

Rutger Groot Wassink ziet liever de helft vrouwen in de Tweede Kamer. Hoe politieke partijen dat oplossen, moeten ze zelf weten, vindt hij, en vrouwen kunnen ook iets doen door het binnen hun eigen partij af te dwingen. Jacqueline Prins wees er op dat in de Wet Bestuursrecht 30% vrouwen staat. De wens bij bedrijven voor 30% vrouwen aan de top is – kennelijk – onvoldoende groot. De rijksoverheid heeft zichzelf een quotum opgelegd en daar is het aantal vrouwen aan de top 40%.

Marian Spier bevestigde dat Nederland achter loopt en noemden voorbeelden van India waar het heel normaal is dat er veel vrouwen in de boardrooms zitten, en van Algerije waar veel vrouwen topposities bekleden in de politiek.

Paneldiscussie, deel 2

In het tweede deel van het panel kwamen Janneke Niessen, tech-ondernemer en mede-oprichter van CapitalT, Lilianne Ploumen, Tweede Kamerlid en voormalig minister Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking, en Jolanda van Schaik, Director Diversity & Inclusion bij KPMG aan het woord.

Jolanda van Schaik noemde zichzelf 'het eerste gele hesje'; zij kreeg het feministische gevoel toen ze bij KPMG ging werken en heeft daar continue laten zien wat het gevolg is van niet inclusief zijn. "We hadden offertes verloren omdat we niet divers genoeg waren in het team." Het verlies wat daaruit voortkwam heeft ze opgeteld waardoor ze met haar ideeën de aandacht van de board kreeg, en er ook uitvoering aan gegeven is. Er is nu een stroomversnelling intern die, aldus Jolanda, geholpen wordt doordat de gemiddelde leeftijd bij KPMG 31 is.

Voor Janneke Niessen en Lilianne Ploumen geldt dat ze het feministisch licht van huis uit meegekregen hebben met ouders die hen tot financiële onafhankelijkheid aanspoorden en hen de vrijheid gaven 'alles te worden wat ze wilden'.

Artificiële intelligentie moet genderneutraal zijn

Omdat Janneke Niessen zelf ondernemer is in de technologie, weet zij als geen ander dat er in die sector weinig vrouwen werken. Zij was het daarom van harte eens met de aanbeveling uit de deelsessies dat genderstereotiepe beelden moeten worden doorbroken en dat rolmodellen een belangrijke rol spelen om meisjes en vrouwen te laten zien dat ook zij kunnen kiezen voor een opleiding en een baan in de technologie. "Als je ziet dat het kan, geloof je dat het kan."

Janneke waarschuwde daarnaast dat het nu in de praktijk een kleine groep mannen is die voor de toekomst in tech bezig zijn, en dat het daarom geen vrouwen inclusieve toekomst is. "Algoritmes zijn niet neutraal," lichtte zij toe, "die worden gemaakt door mensen. Robots worden gevoed met beelden en stereotypen worden daarin uitvergroot. Dat heeft serieuze consequenties." Als je daar wat over zegt wordt het afgedaan als 'wijvengezeik', aldus Janneke. Het is belangrijk dat prominente mannen het nu ook gaan zeggen. "Bij artificiële intelligentie moet de bias aan de voorkant eruit. Artificiële intelligentie moet genderneutraal worden geprogrammeerd." Janneke is met mannen, ondernemers in tech, in gesprek en krijgt goede feedback. "De eerste paar mannen heb je nodig om het vlot te trekken."

Initiatiefwet gelijke beloning v/m

Er is nog steeds sprake van ongelijke beloning en er zijn onverklaarbare loonverschillen tussen vrouwen en mannen die hetzelfde werk doen. Daarom heeft Lilianne Ploumen samen met anderen een initiatief wetsvoorstel ingediend dat bedrijven verplicht om te melden of er verschillen zijn. "En als die er zijn," zo benadrukte zij, "moeten ze die oplossen binnen 3 jaar anders krijgen ze een boete."

She Decides

Natuurlijk mocht Lilianne Ploumen het initiatief She Decides toelichten dat zij heeft gestart toen ze nog minister was. Het begon toen ze las dat Trump nieuw beleid ondertekende waardoor alle organisaties die zich inzetten voor abortus en seksuele voorlichting geen geld meer kregen. "Als minister heb ik de pers opgeroepen en is het gaan lopen. Inmiddels is meer dan 450 miljoen dollar opgehaald." Met mensen als Trump in de VS en Duterte op de Filippijnen moeten we vechten om te zorgen dat het niet slechter wordt, dus is She Decides in 2030 ook nog nodig, aldus Lilianne.

Zij riep de aanwezige vrouwen op goed na te denken over wat je zelf kunt doen. "Als we zelf niet opstaan is het voor de ander heel makkelijk om iets van ons af te pakken."

Advies over gender aan de top

SER voorzitter Mariette Hamer begon met te stellen dat als we de vrouwenstrijd voort willen zetten, we dat met elkaar zullen moeten doen. “En dan zijn er organisaties als de NVR nodig.”

Om een beeld te schetsen van hoe we er in 2030 voor kunnen staan, haalde Mariette Hamer het voorbeeld van Nieuw Zeeland aan. Daar hebben ze een vrouwelijke premier. In 2018 is zij moeder geworden en nam zij haar 3 maanden oude baby mee toen ze moest spreken in de Verenigde Naties. Terwijl zij haar toespraak hield lag haar baby in de VN zaal toe te kijken. “Nieuw Zeeland is niet zo anders dan Nederland,” aldus Mariette, “Dit is voor ons dus geen onbereikbaar perspectief.”

Er is nog veel te doen voor dat het zover is en er is geen ‘silver bullet’ om het in één klap te veranderen. Volgens Mariette Hamer moet het onderwerp in samenhang worden geanalyseerd. De SER is op verzoek van de ministeries van OCW en SZW bezig met een advies over ‘gender aan de top’. Daarvoor wordt onder meer gekeken naar diversiteit aan de top, de deeltijdcultuur, en hoe we kinderopvang hebben geregeld.

Veel organisaties zijn bezig met diversiteit aan de top, maar de aantallen zijn maar mondjesmaat. Mariette vindt het daarom belangrijk dat organisaties hun krachten bundelen. De SER gaat 2019 in met het gevoel dat er echt iets aan gedaan moet worden. “Het kan zo niet langer. We moeten het hele pakket met elkaar bekijken, door bijeenkomsten te organiseren, betrokkenen bij elkaar te halen, acties met elkaar af te spreken. En ook graag bundeling van clubs met hetzelfde doel.”

De SER gaat bedrijven bevragen wat ze gedaan hebben om het te veranderen. ‘Blaming and shaming’. Er is een alliantie aangegaan met diversiteitsclubs, dat wil de SER ook met genderclubs doen. Mariette Hamer: “We zijn gewend dat er maatregelen worden genomen om iets te bereiken, maar dat kost tijd. We moeten vooral ook de houding veranderen. Vrouwen moeten net als mannen in hun eigen netwerk zoeken; we kunnen zelf ook volume maken.”

De SER voorzitter benadrukte dat door de deeltijdstrategie de traditionele tijdverdeling in stand wordt gehouden en de vrouwen thuis. Daarnaast is er het kinderopvangsysteem dat in geen land zo versnipperd is als in Nederland. De SER vindt kinderopvang heel belangrijk voor kinderen om hun vaardigheden te ontwikkelen, en heeft een advies uitgebracht: ‘doe voor alle kinderen een aanbod van 16 uur per week’. Dat advies is, aldus Mariette, nog niet in het regeringsbeleid opgenomen. “Maar we gaan ermee door.”

Er is nog veel te doen, herhaalde Mariette Hamer, maar er gebeurt ook veel. “We zetten stapjes in een mars van vooruitgang.” We moeten krachten bundelen en samen optrekken, zodat we over 2 jaar kunnen zeggen: ‘we zijn een heel eind gekomen’.

Niet zeuren, niet zwak zijn

Het symposium werd afgesloten door trendwatcher Zuzanna Skalska, geboren in Polen en

volgens eigen zeggen een 'educatievluchteling', want in 1992 naar Nederland gekomen om industriële vormgeving te sturen aan de Fontys Hogeschool. Het was haar droom om bij Philips te werken en daar werd ze, nadat ze afgestudeerd was, ook aangenomen als 'zintuiglijk designer'. Ze heeft daar voor veel bekende merken ontworpen: Brabantia, DE, en in haar carrière wel '6 keer het glazen plafond geraakt' totdat ze dacht: "ik ben sterk genoeg om zelf een bedrijf te beginnen". Nu zit ze onder meer in het bestuur van de Dutch Design Week en stond in 2017 op nr. 3 van de lijst van meest invloedrijke vrouwen in Eindhoven, haar woonplaats. Je moet als vrouw sterk, vindt Zuzanna: "Niet zeuren, niet zwak zijn". Zij noemt zichzelf geen feministe: "Ik vecht niet voor rechten, ik heb al rechten, alle rechten".

Toekomstontwikkelingen

Kijkend naar de toekomst schetste zij de demografische ontwikkeling dat er in 2050 73% meer mensen boven de 50 jaar zijn. Dat steden 'verdorpen' en dorpen verstedelijken. Dat we –bijvoorbeeld in de foodsector– van globaal naar lokaal gaan. "Alle lokale merken zijn zo groot, dat de grote jongens in de problemen zitten: in de supermarkt proef je geen arbeid." Dat 47% van de huidige banen straks niet meer bestaan. En dat 65% van de kinderen leren voor banen die er nog niet zijn, die we nog niet kennen."

Tot slot, illustreerde Zuzanna Skalska met het voorbeeld van Volvo die aan een team van vrouwen had gevraagd om een auto te maken, dat vrouwen in zo'n proces andere aspecten inbrengen dan mannen. Want dat werd geen roze auto, maar een auto met pedalen en tapijt waar je schoenen niet kapot van gaan, en met een rugleuning en hoofdsteun waar je ook met een paardenstaart tegen aan kunt zitten.

Download het McKinsey rapport 'Het potentieel pakken: De waarde van meer gelijkheid tussen mannen en vrouwen op de Nederlandse arbeidsmarkt'

<https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/rapporten/2018/09/03/%E2%80%98het-potentieel-pakken-de-waarde-van-meer-gelijkheid-tussen-mannen-en-vrouwen-op-de-nederlandse-arbeidsmarkt/%E2%80%98het-potentieel-pakken-de-waarde-van-meer-gelijkheid-tussen-mannen-en-vrouwen-op-de-nederlandse-arbeidsmarkt.pdf>